

Andrzej Szyszko-Bohusz

Nowa antropologia na trzecie tysiąclecie? : Nieśmiertelność genetyczna oraz jej...

Idō - Ruch dla Kultury : rocznik naukowy : [filozofia, nauka, tradycje wschodu, kultura, zdrowie, edukacja] 2, 87-91

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sylwetkę znakomitego autora prezentujemy w innym miejscu niniejszego tomu. Pracę tę, przyslaną nam przez prof. zw. dr hab. A. Szyszko-Bohusza, przedstawiamy jako przedruk za: „Dydaktyka Literatury XXI”, Wyd. Naukowe Polskiego Towarzystwa Naukowego w Poznaniu, Zielona Góra 2001, s. 51-56.

ANDRZEJ SZYSZKO-BOHUSZ
Zakład Pedagogiki AWF Kraków

Nowa antropologia na trzecie tysiąclecie?

Nieśmiertelność genetyczna oraz jej moralno-społeczne, ekonomiczne, psychologiczne, pedagogiczne i medyczne konsekwencje

Prawda Was wyzwoli
(Chrystus)

1. Wprowadzenie. Postawienie problemu

Hipoteza „Nieśmiertelności genetycznej” sformułowana przez autora niniejszego opracowania zakłada, iż „pojęcie dziedziczności winno być interpretowane jako nie tylko przekazywanie potomstwu rozmaitych zawiązków cech czy właściwości organizmów rodzicielskich, ale również jako kontynuacja faktycznego życia i świadomości rodziców” [Szyszko-Bohusz 1996]. Genotyp, genom, kod genetyczny przekazywany potomstwu w akcie rozrodu w 100% nie jest więc kontynuacją jedynie zawiązków somatycznych, ale również fenomenu życia i świadomości, których tożsamość nie ulega anihilacji, lecz trwa, chociaż w zmienionej postaci, w kolejnych pokoleniach. Wydaje się oczywiste, iż istnienie jakichkolwiek organizmów obdarzonych życiem, jest wynikiem ciągłości łańcucha genetycznego, łańcucha stanowiącego nie tylko kontynuację DNA i RNA, ale również pobudliwości przerażającej się w procesie ewolucji w świadomość *homo sapiens*. W przekonaniu autora pierwotna pobudliwość organizmów jednokomórkowych przekształcając się stopniowo w procesie ewolucji w świadomość człowieka nie zatracą swej tożsamości. Innymi słowy, chociaż złożoność organizmów ulega bezustannej przemianie, jednakże towarzyszące tej przemianie odczuwanie przynależy do tej samej struktury psychosomatycznej. Przemianie ulega jedynie rodzaj oraz intensywność odbieranych bodźców, ale nie struktura osobnicza określająca jej tożsamość. Nieśmiertelność ameby czy wyplawka rozmnażającego się przez podział przez miliony lat jest również udziałem organizmów wielokomórkowych przedłużających swe istnienie na drodze rozmnażania płciowego. Tak zanegowana została realność śmierci (j.w.).

Nic nie wymaga dowodu doniosłość przedstawionej tezy, jej wpływ na wszystkie dziedziny ludzkiej działalności, zwłaszcza nauki i filozofii stanowiący prawdziwą rewolucję światopoglądową. Rewolucja ta wynika z zanegowania faktu uznawanego bezkrytycznie za prawdę przez ludzkość na przestrzeni wieków, zgodnie z którą śmierć człowieka (jak również jakiegokolwiek żyjącej istoty) stanowi ostateczny kres doświadczeń na ziemskim planie bytu (j.w.). Znane są wprawdzie koncepcje o charakterze ezoteryczno-mistycznym postulujące przedłużenie bytu ludzkiego na drodze kolejnych wcieleń (tzw. reinkarnacja, stanowiąca istotny element wierzeń m.in. przedstawicieli hinduizmu), jednakże koncepcje te opierały się na wierze religijnej, nie zaś na metodzie dowodu naukowego, hipoteza „Nieśmiertelności genetycznej” jest hipotezą naukową, opartą na genetyce i biologii molekularnej, uwzględniającej specyfikę kodu genetycznego, DNA i RNA w powiązaniu z prawami dziedziczenia. Nie oznacza to jednak, że nie ma ona związku z filozofią czy metafizyką. W świetle tej hipotezy, określanej przez niektórych badaczy teorią [Wilowski

2000; Szyszko-Bohusz, Pasterniak 2000], szereg twierdzeń o charakterze filozoficznym i metafizycznym jawi się w nowym świetle i przybiera bardziej konkretny kształt. Zarówno w chrześcijaństwie jak w hinduizmie, buddyzmie czy islamie – wielkich uniwersalistycznych religiach świata – całość istniejącej rzeczywistości stanowi niepodzielną jedność. Wszelkie życie i świadomość pochodzi, wyłania się oraz utożsamia z substancją duchową Absolutu, noszącego wiele mian: Boga, Najwyższego, Allaha, Wszechogarniającej Pustki, Wszechbytu itp. Tak więc byt indywidualny, jednostka, świadomość jednostkowa stanowi niejako promień, emanację, przejawienie, szczególnie wyraz owej jedynej i niepodzielnej pierwotnej SUBSTANCJI DUCHOWEJ NAJWYŻSZEGO.

Hipoteza „Nieśmiertelności genetycznej” wyjaśniająca wspólne pochodzenie oraz tożsamość wszelkiego życia i świadomości w oparciu o genetykę i biologię molekularną oraz logistykę (logikę matematyczną) podąża w tym samym kierunku, używając jedynie innej konwencji przekazu oraz posługując się przykładami zaczerpniętymi z codziennego doświadczenia. Przekazywanie struktury somatycznej potomstwu wraz z całą jego anatomiczną i morfologiczną złożonością, struktury stanowiącej integralną składową ciała rodziców jest wszak oczywistą, wprost trywialną prawdą. Zdumienie wywołuje jednak fakt zupełnego niemal braku w umysłach ludzi utożsamienia kontynuacji cielesnej z ciągłością życia, pobudliwości, świadomości. Dogłębne zrozumienie tej doniosłej prawdy stanowi klucz wyjaśniający tajemnicę odradzającego się nieustannie życia oraz pozornie, nerealność śmierci.

W tradycji chrześcijańskiej owa wielka prawda jedności życia i świadomości jawi się w słowach „Obyście byli jednym ciałem i jedną duszą w Chrystusie” wypowiedzianych podczas każdej Mszy świętej; w hinduizmie wyrażona jest w centralnej formule: Atman (byt indywidualny) jest tożsamy z Brahmanem (wszechbytem); ezoteryczny buddyzm głosi jedność wszelkiego życia („Czy widzisz obok siebie człowieka? Ty jesteś Nim”); ezoteryczny islam (sufizm) postuluje konieczność „unio mistica”, „zjednoczenia mistycznego”, jednoczącego wszystko i wszystkich.

Autor niniejszego eseju wyraża przekonanie, że odwieczne prawdy głoszone przez wielkie uniwersalistyczne religie świata bywają jedynie na nowo „odkrywane” przez współczesną naukę, zwłaszcza fizykę kwantową oraz biologię molekularną.

Wielu wybitnych przedstawicieli nauki współczesnej, myślicieli i filozofów składania się do tego poglądu (np. F. Capra, R. Sheldrake, J. Hubert).

2. Nieśmiertelność genetyczna oraz jej konsekwencje moralno-społeczne

Rewolucja światopoglądowa wywołana uznaniem za prawdziwą hipotezy Nieśmiertelności Genetycznej spowodowałaby niewątpliwie niezwykle doniosłe skutki społeczne i moralne. W okresie totalnego kryzysu wartości moralnych, drastycznych kontrastów w zakresie dostępu do dóbr materialnych, oświaty i kultury, w dobie totalnego zagrożenia przetrwania ludzkości w razie wybuchu wojny termojądrowej oraz olbrzymich środków przeznaczonych na zbrojenia – wzrost świadomości polityków, decydentów odpowiedzialnych za losy ludzkości przedstawia nieocenioną wartość. Historia ludzkości świadczy jednoznacznie o iluzoryczności i faktycznej nieskuteczności szczytnych altruistycznych i humanitarnych haseł, zgodnie z którymi dobro i szczęście człowieka stanowią wartość najwyższą, której należy podporządkować racje egoistyczne, politykę i ekonomię. W rzeczywistości hasła te były traktowane przez polityków (a przynajmniej przez większość z nich) jako frazesy pozabawione realnej wartości, zaś umiejętnie nimi szermowanie służy nierazko do zamydlenia oczu ogółowi naiwnych obywateli, w celu ukrycia partykularnych, egoistycznych działań. Również etyczne wskazania wielkich religii świata uznawane bywały jakże często za abstrakcje nie mające pokrycia w rzeczywistości. Owe nacechowane niewiarą, niekiedy zaś cynizmem postawy moralno-społeczne nie mogłyby nie ulec przemianom w obliczu dowodu naukowego świadczącego o jedności życia. Zgodnie z tym naukowym przesłaniem wszelka

niesprawiedliwość, krzywda czy ból wyrządzone drugiej osobie byłyby w sensie dosłownym niesprawiedliwością, krzywdą i bólem wyrządzonymi sobie samemu. Ludzkość stanowi jedno ciało i jedną zbiorową świadomość. Można tutaj posłużyć się analogią: jeżeli zostanie zraniony któryś z członków ciała, np. prawa ręka, to inne członki ciała nie odczuwają bólu – niemniej szkodę ponosi całe ciało. Wraz ze zrozumieniem tajemnicy jedności wszelkiego życia rodzi się również wzniosłe, oparte o wiedzę holistyczną, przecucie odpowiedzialności za każdego i wszystkich. Gigantyczne sumy wydatkowane na zbrojenia w celu unicestwienia „wroga” w świetle koncepcji „Nieśmiertelności genetycznej” straciłyby realne uzasadnienie, gdyż wrogość skierowana ku sobie samemu traci sens. W rezultacie zaistniałej rewolucji światopoglądowej piramidalne środki przeznaczone na zbrojenia, komfort i luksus jednostek, zostałyby przeznaczone na podniesienie stopy życiowej ogółu ludzkości, zwalczanie chorób i epidemii, rozwój nauki, oświaty, kultury, walkę z ciemnotą, zacofaniem, fanatyzmem, ograniczeniem wszechstronnego rozwoju osobowości.

3. Nieśmiertelność genetyczna i jej konsekwencje ekonomiczne

Konsekwencje ekonomiczne wiążące się z uświadomieniem przez ludzi, zwłaszcza zaś przez decydentów, idei jedności życia stanowiłyby niecierpiące zwłoki wyzwanie do kreacji nowej ekonomiki świata. Podstawą i sercem tej nowej ekonomiki byłyby nie zaspokajanie potrzeb wyizolowanych ugrupowań społecznych czy narodowościowych, ale radykalna poprawa bytu wszystkich mieszkańców globu. Nie wystarczyłoby oczywiście poprzestać na umorzeniu wszelkich długów zaciągniętych przez państwa trapiące ubóstwem i nędzą wobec państw zacofanych i opływających w bogactwa, ale niezwłocznie państwa te winny udzielić krajom zacofanym wszechstronnej pomocy, trwającej aż do czasu wyrównania stopy życiowej obywateli świata. Partykularne zamierzenia, projekty, plany oraz inwestycje zarówno państw jak i jednostek winny być bezwzględnie podporządkowane temu nadrzędnemu celowi. Ekonomika świata powinna być całkowicie podporządkowana ideałom humanitarnym. Podstawowej metamorfozie w tymże kierunku winna ulec polityka wszystkich krajów.

4. Psychologiczne i pedagogiczne konsekwencje uznania za prawdziwą hipotezy „Nieśmiertelności genetycznej”

pozytywna weryfikacja hipotezy „Nieśmiertelności genetycznej” stanowiłaby nie tylko rewolucję światopoglądową, ale również trudny do oceny przewrót w nauce wielu specjalności, zwłaszcza zaś w psychologii. Podstawowe pojęcie psychologii – osobowość człowieka – winna ulec całkowicie nowej interpretacji. Wszelkie relacje międzyludzkie zyskałyby nowe oświetlenie, w rzeczywistości koniecznością stałaby się dogłębna korekta całej, budowanej przez dziesięciolecia nauki psychologii. Osnowę tej korekty stanowiłyby całkowicie różne od dotychczasowych definicje istotowe szeregu węzłowych pojęć, jak życie, świadomość, pamięć genetyczna, tożsamość osobowości etc. Mocniej niż kiedykolwiek stałaby się niezbędna multidyscyplinarna współpraca psychologów z przedstawicielami innych dyscyplin naukowych, zwłaszcza biologii, fizyki, medycyny, logiki, cybernetyki [Szyszko-Bohusz 1998].

Niemniej dogłębny wstrząs, jak w psychologii, uznanie hipotezy „Nieśmiertelności genetycznej” za prawdziwą spowodowałoby we współczesnej pedagogice. Warto przypomnieć, iż cywilizacja naukowo-techniczna zrodziła prócz centralnego kryzysu moralno-społecznego również głęboki kryzys ekologiczny oraz bez precedensu w historii wychowania kryzys pedagogiczny. W obliczu tego rozległego kryzysu, którego genyzy doszukiwać się należy zarówno w upadku autorytetu rodziców jak i nauczycieli oraz w skostniałym systemie dydaktyczno-wychowawczym, wywodzącym się od J. F. Herbarta – kreacja nowego kierunku pedagogicznego pn. „pedagogika holistyczna”, związanego z koncepcją „Nieśmiertelności genetycznej” dałaby podstawy do zapoczątkowania pedagogiki jutra. Sercem tej nowej pedagogiki byłoby przepojenie całego systemu nauczania i wychowania ideą głębokiej czci dla życia [Szyszko-Bohusz 1999], twórczej radości, tolerancji, efektywnej współpracy, kreacji osobowości

wrażliwej i subtelnej, przygotowanej do życia w świecie, ale równocześnie zdolnej do introspekcji, koncentracji oraz medytacji. W trakcie badań eksperymentalnych okazało się, że młodzież zarówno na poziomie szkoły podstawowej jak i młodzież akademicka jest w stanie w pełni zrozumieć koncepcję „Nieśmiertelności genetycznej”, co więcej, być tą ideą autentycznie zafascynowaną [Szyszko-Bohusz 1996]. W trakcie badań okazało się, że znaczny odsetek młodzieży jak gdyby intuicyjnie zetknął się z myślą o „jedności życia i świadomości” – zadawane młodzieży pytania padały więc na podatny grunt.

5. Hipoteza „Nieśmiertelności genetycznej” a współczesna medycyna

Idea „Nieśmiertelności genetycznej” ogromnie wyraźnie współbrzmi z „Przysięgą Hipokratesa”, centralną zasadą etyczną wszystkich lekarzy. W swych długoletnich badaniach o charakterze multidyscyplinarnym autor niniejszego opracowania zasięgał rady i dyskutował z wielu wybitnymi przedstawicielami współczesnej medycyny, przy czym do kontaktów szczególnie owocnych i twórczych zalicza współpracę ze śp. prof. dr. hab. med. Julianem Aleksandrowiczem oraz prof. dr. hab. med. Henrykiem Gaertnerem. Pozytywna opinia obydwu znamienitych uczonych dotycząca istoty mojej hipotezy stanowiła wielką zachętę do kontynuacji badań. Potężną inspiracją dla autora była również postać oraz niezwykłe osiągnięcia twórcze Alberta Schweitzera [Szyszko-Bohusz 1999]. Współczesną medycynę holistyczną, pedagogikę holistyczną oraz hipotezę „Nieśmiertelności genetycznej”-jednoczy ta sama ideowa postawa.

6. Podsumowanie całokształtu rozważań. Problem weryfikacji hipotezy

Z przedstawionych rozważań jasno wynika, że pozytywna weryfikacja hipotezy „Nieśmiertelności genetycznej” spowodowałaby niewątpliwie dogłębną rewolucję światopoglądową, wywołując konieczność rewizji dotychczasowych poglądów na życie, świadomość, osobowość, tożsamość człowieka etc. Istotnej holistycznej modyfikacji zostałyby poddana zarówno sfera społeczno-moralna, jak również filozoficzne i psychologiczne teorie osobowości, problematyka pedagogiki oraz medycyny jutra.

Problemem węzłowym pozostaje weryfikacja hipotezy „Nieśmiertelności genetycznej”, odpowiedź na pytanie, czy koncepcja ta jest falsyfikowalna, tzn. czy można stwierdzić jednoznacznie jej prawdziwość, wreszcie czy przedstawiona argumentacja nie zawiera błędów logicznych.

Zarówno długotrwałe multidyscyplinarne badania twórcy hipotezy, świadectwo wybitnych autorytetów różnych gałęzi wiedzy, jak również zdrowy rozsądek zdają się wskazywać na prawdziwość hipotezy „Nieśmiertelności genetycznej” uzasadniającej przekonującą zwycięstwo życia nad śmiercią.

BIBLIOGRAFIA

1. Aleksandrowicz J., Cwynar S., Szyszko-Bohusz A. (1976), *Relaks. Wskazówki dla lekarzy i pedagogów*, Warszawa.
2. Borkowski L. (1977), *Logika formalna (systemy logiczne – wstęp do metalogiki)*, Warszawa
3. Białek E. (1977), *Nie bójmy się zmian*, Warszawa.
4. Białek E. (2000), *Jesteśmy jedną, wielką rodziną*, Warszawa.
5. Gaertner H. (1978), *Albert Schweitzer*, Kraków.
6. Gnitecki J. (1994), *Uniwersalne Prawa Kosmosu*, Poznań.
7. Gnitecki J., Pasterniak W. (1993), *Wychowanie jako poszukiwanie wartości*, Gorzów Wlk.
8. Gnitecki J. (2000), *Czynnik X w kolejnych etapach rozwoju refleksji pedagogicznej: od mądrości wychowania do refleksji w perspektywie transcendentualno-universalistycznej* [w:] „Dydaktyka Literatury”, XX.
9. Hubert J. (1985), *Creativity (A definition based on the concept of Negentropy)*, „Dialectics and Humanism”, nr 2, Warszawa.

10. Pasterniak W. (1998), *Piękno i sacrum. U podstaw pedagogiki teonomicznej*, Poznań.
11. Pasterniak W. (1995), *Przestrzeń edukacyjna*, Zielona Góra.
12. Pasterniak W. (1997), *Wartości i symbole w przestrzeni edukacyjnej*, Gorzów Wielkopolski.
13. Pasterniak W. (1999), *Głębia i Pewność (O pedagogice teonomicznej u progu trzeciego tysiąclecia)*, Poznań.
14. Sheldrake R. (1981), *A new science of Life. The hypothesis of formative causation*, London.
15. Szyszko-Bohusz A. (1996), *Nieśmiertelność genetyczna. Czy dziedziczymy świadomość?*, Kraków.
16. Szyszko-Bohusz A. (1992), *Uniwersalny stan świadomości*, Poznań.
17. Szyszko-Bohusz A. (1989), *Pedagogika holistyczna*, Kraków.
18. Szyszko-Bohusz A. (1997), *Wartości i symbole w przestrzeni edukacyjnej w świetle pedagogiki holistycznej* [w:] Pasterniak W., Kaliszczan J. [red.], Gorzów Wielkopolski.
19. Szyszko-Bohusz A. (1998), *Problem nieśmiertelności genetycznej a pedagogika holistyczna* [w:] Sprawozdania z posiedzeń Komisji Naukowych PAN, t. XLI.
20. Szyszko-Bohusz A. (1998a), *Nieśmiertelność genetyczna jako problem interdyscyplinarny. Czy świadomość jest dziedziczna?*, „Sztuka Leczenia”, nr 4.
21. Szyszko-Bohusz A., Pasterniak W. (2000), *Nowa Filozofia Człowieka i Nowa Pedagogika*, „Dydaktyka Literatury”, XX.
22. Szyszko-Bohusz A. (2000), *Świadomość Światła*, Świdnica.
23. Szyszko-Bohusz A. (2000 a), *Hipoteza Nieśmiertelności genetycznej. Naukowy „Atak na śmierć”*, „Sami Sobie”, nr 1, Kraków.
24. Trąbka J. (2000), *Dusza mózgu*, Kraków.
25. Wilber K. (1997), *Eksplozja świadomości*, Kraków.
26. Weber R. (1990), *Poszukiwanie jedności. Nauka i mistyka*, Warszawa.

New anthropology for the third millennium? Genetic immortality and its socio-moral, economic, psychological, pedagogical and medical consequences.

According to the author's Hypothesis of Genetic Immortality the revision of to-date terminology as the consciousness, personal identity, genetic memory, heredity is proposed.

He claims the notion of heredity can be understood as continuity of the parents' life in children. Therefore, the chain of life and consciousness is not interrupted despite of the death of individual. The scientific verification of the Hypothesis of Genetic Immortality creates the new holistic idea on the whole reality, seriously influences the social, economical, psychological, pedagogical and medical spheres of the human activity.